

**UTJECAJ ZAKONA O FINANSIJSKOJ KONSOLIDACIJI
PRIVREDNIH DRUŠTAVA NA ODRŽIVOST POSLOVANJA
KOMPANIJA U FEDERACIJI BIH – TK¹**

**INFLUENCE OF THE LAW OF FINANCIAL CONSOLIDATION
BUSINESS SUBJECT TO ESTABLISHED SECURE BUSINESS OF
COMPANY IN THE FEDERATION B&H - TK²**

Sažetak

Postupak finansijske konsolidacije u bilo kojem smislu može predstavljati jedan od mukotrpnih procesa u cilju prevazilaska potencijalne ili postojeće krize na tržištu, koja se najčešće poistovjećuje s insolventnošću. Naime, s jedne strane, riječ je o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava na nivou entiteta koja se neminovno reflektira na državu, dok se s druge strane, ovaj proces morao pojaviti kao nužna posljedica svih dosadašnjih finansijskih konsolidacija na globalnom nivou.

Vođeni iskustvima dosadašnjih privreda i utjecaja procesa finansijske konsolidacije u pojedinim zemljama, ovdje ćemo detaljno i analitički prikazati osnove za njegovu djelimično „pozitivnu“ primjenu na jednom dijelu entiteta FBiH, tačnije na području Tuzlanskog kantona (TK). Autor ovog rada je mišljenja da su svi procesi finansijskih konsolidacija uopće, odnosno na državnom nivou, ali i sukcesivno doprinijeli, ako ništa drugo, onda fuziji finansijskih izvještaja i sređivanju finansijskog stanja, što u krajnjem slučaju ima za rezultat partikularno uspješno provedene postupke, koji step by step u određenom procentualnom dijelu mogu doprinijeti razvoju.

Ključne riječi: *finansijska konsolidacija, privreda, Tuzlanski kanton, BiH*

¹ Rezultati izvornog istraživanja koje je nastalo uslijed izrade naučnoistraživačkog projekta pod nazivom „Uspostavljanje nadzora i kontrole u cilju uspješne realizacije postupka finansijske konsolidacije privrednih društava u TK/FBiH“, odobrenog projekta od značaja za FBiH od Vlade FBiH – Program 5.: Podrška naučnom istraživanju, br.: 01/2-2995/15 od 26. 05. 2015. godine.

² Results of the research resulting from a research project “Uspostavljanje nadzora i kontrole u cilju uspješne realizacije postupka finansijske konsolidacije privrednih društava u TK/FBiH (Establishing the supervision and control in order to successfully implement the companies’ financial consolidation process in TK/FBiH”, approved by the FBiH Government - Program 5., Scientific Research Support, No.: 01/2-2995/15 of 26/05/2015.

Summary

The process of financial consolidation in any way can be one of the painstaking processes to potential or existing crisis in the market, which is usually according with insolvency. Namely, on the one hand, it is a financial consolidation of companies at the entity level that inevitably reflected to the country, while on the other hand, this process had to appear as a necessary consequence of all previous financial consolidation at the global level.

Thus, guided by the experience of the current economy and the impact of the process of fiscal consolidation in some countries we will detail and analytical show grounds for his part "positive" application in one of the entities FBiH, more precisely in the area of Tuzla Canton (TK). The author of this work is of the opinion that all financial consolidation processes in general, and at the state level but also successively contribute, if anything, the fusion of the financial statements and the improvement of financial conditions that ultimately result in particular successfully implemented procedures, which step by step in a certain percentage part, can contribute to development.

Keywords: *financial consolidation, economy, Tuzla Canton, Bosnia and Herzegovina.*

Uvod

Svi procesi privređivanja usko su vezani na jednom globalnom, regionalnom i lokalnom području, a koji se u krajnjem slučaju mogu djelimično pozitivno reflektirati na postupni razvoj privrede, dijela, a potom i države u cijelosti. Tako je i s utjecajem novonavedenog instituta finansijske konsolidacije koji bi trebao da poboljša privredne (ne)prilike u poslovanju privrednih društava na području Federacije Bosne i Hercegovine (dalje: FBiH), pa i BiH.

Kroz postupno provođenje ali i započinjanje postupka finansijske konsolidacije jasno se ima za cilj poboljšanje kvaliteta življenja kao i poboljšanje privrednog rasta, koji na početku ne izgledaju tek tako dominantni i pozitivni, jer u pretežitom smislu u privredi BiH vladaju zakoni insolventnosti.

Postupak finansijske konsolidacije nije sam sebi svrha, nego ima za cilj da poboljša ekonomske i privredne tokove na kojima počiva jedan privredno-pravni sistem – u ovom slučaju entitet,³ pa i država, odnosno *in concreto* TK.

1. Postupak finansijske konsolidacije privrednih društava – značaj i svrha donošenja zakona

U konkretnom slučaju i prilikom donošenja *ad hoc*⁴ Zakona o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava na području Federacije BiH (dalje: ZFKPDBiH)⁵ računalo se na konsolidiranje dugova privrednih društva. Cilj je da se izvrši popis dugovanja uz evidentiranje negativnog poslovanja u datom privrednom društvu. Zakon bi trebao predstavljati spas potencijalnom privrednom društvu i na realnim osnovama prikazati trenutno stanje i poslovni aspekt istog. Uz podnošenje odnosno apliciranje pojedinih privrednih društava, bitan je i osnov za izvršenje nadzora i kontrole realizacije ovog postupka. U tu svrhu koristi se način izvještavanja od privrednih društava neposredno višim odnosno ovlaštenim organima, koji su kao takvi titulirani u važećoj normativi. Naime, riječ je o značaju izvještavanja koje je propisano odgovarajućom odredbom Zakona, član 17.⁶

Notorno je da nadzor, kontrola i praćenje imaju jedan psihološki aspekt kada je u pitanju provođenje procedure koja se odnosi na finansijsku konsolidaciju privrednih društava na području FBiH, a predstavlja odgovornost ovlaštenih subjekata u cilju realizacije odredbi navedenog zakona kao i procedure.

Naime, u kontekstu što boljeg izvještavanja i analize potencijalnih podataka kao i uspješnosti aplikacije navedenog zakona, autor koristi primjere iz prakse u užem smislu, a koji obuhvataju područje TK. Tačnije, u ovom radu su prikazana ona privredna društva koja su imala potencijalne mogućnosti da se finansijski konsolidiraju i da na taj način iskoriste pozitivne aspekte koje propisuje ZFKPD na području Federacije BiH.

³ O ovome treba posebno voditi računa jer je Zakon o finansijskoj konsolidaciji 2014. god. donesen na nivou FBiH, a ne na državnom nivou, iako je bilo izgleda i osnova da se ovakav zakon, zbog privredno-ekonomskog stanja u BiH, donese na državnom nivou.

⁴ Autor koristi izraz „*ad hoc* Zakon“, jer važnost Zakona obuhvata period poslovanja privrednih društava na području FBiH za posljednje tri godine, odnosno do 30. 09. 2013. ili s posljednjim izmjenama Zakona do 30. 06. 2014. kao i zbog važnosti – djelovanja istog za period od šest godina, od jula 2014. do jula 2020. godine.

⁵ Zakon o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava na području Federacije BiH (Službene novine FBiH, br. 52/14).

⁶ Čl. 17. ZFKPDFBiH.

Jedan od osnovnih ciljeva je svakako evidentiranje gubitaka, utvrđivanje trenutnog stanja i poslovanja privrednog društva, kao i potencijalne mogućnosti za nastavak poslovanja te reorganizacije na način i uz pomoć otvaranja novog transakcijskog računa za „novo“ privredno društvo.

Sukladno tome i u vezi s postojećim stanjem u privrednim društvima, evidentni su problemi koji su nastali i koji postoje zbog (ne)mogućnosti otvaranja novog transakcijskog računa za privredno društvo, što će se detaljnije analizirati u radu.

2. Case study slučajevi privrednih društava na području Tuzlanskog kantona – aplikacija i realizacija

Prema Zakonu o finansijskoj konsolidaciji, ovlašteni organi za prijem pripremljene dokumentacije su menadžment, kao strana koja aktivno sudjeluje u procesu, i druga strana, ona (kao pasivna strana) kojoj se podnosi zahtjev za realizaciju postupka finansijske konsolidacije, tačnije, Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva TK. U konkretnom slučaju riječ je o mogućnosti apliciranja za ovaj postupak šest privrednih društava koja su u kontekstu nadležnosti pripala spomenutoj kantonalnoj vladi, dok su, npr., neka od njih u strogoj federalnoj nadležnosti (više zbog važnosti i općedruštvenog interesa koji vlada u datim privrednim društvima), a jedno od njih je i „Konjuh d.d.“ Živinice.

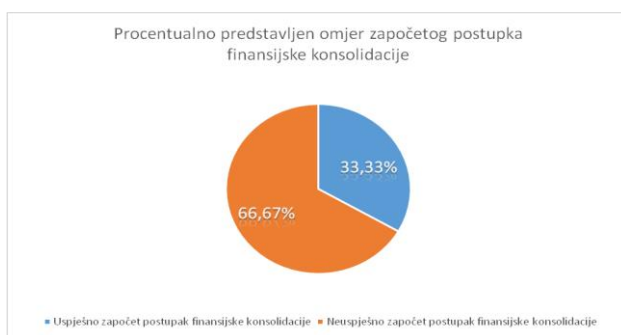
Sukladno tome, s druge strane su, dakle, ona privredna društva čija aplikacija predstavlja prvobitno *dostavljanje* važeće, neophodne dokumentacije nadležnom organu, potom fazu *razmatranja* i, na koncu, odluke o daljnjem položaju u postupku finansijske konsolidacije, *prihvata, odbacivanja ili odbijanja*. Tako je bilo i u praktičnim primjerima, odnosno slučajevima koji su bili predmetom kompleksne rasprave u navedenom ministarstvu, komisijama kao i na sjednicama Vlade TK.

Riječ je o šest privrednih društava koja su aplicirala:

1. „Tvornica transportnih uređaja“ Tuzla
2. „Koksno-hemijski kombinat“ Lukavac
3. Fabrika obuće „Aida“ Tuzla
4. „Elektromontaža“ Tuzla
5. „Livnica čelika“/„Bosnia Valves“ Tuzla
6. Rudnik soli „Tuzla“ Tuzla

Sudeći po dostavljenoj dokumentaciji, na samom početku su već tri od šest prijavljenih privrednih društava ispunila realne pretpostavke koje su normirane članom 7. stav 1. Zakona o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava na području FBiH, što ukupno čini 33,33% uspješnih zahtjeva ili aplikacija u postupak finansijske konsolidacije (prikazano na grafikonu br. 1).

1. „Tvornica transportnih uređaja“ Tuzla
2. Rudnik soli „Tuzla“ Tuzla
3. „Elektromontaža“ Tuzla

Grafikon br. 1. Procentualni omjer uspješnih aplikacija privrednih društava za postupak finansijske konsolidacije na području TK⁷

U kontekst navedenog baš i ne ide činjenica da je zbog dostavljanja odgovarajuće dokumentacije, a u skladu s odredbom člana 7. st. 1. ZFKPDFBiH, jednom od tri privredna društva, odnosno „Elektromontaži d.o.o.“ Tuzla, odbijena dokumentacija i mogućnost za realizaciju procesa finansijske konsolidacije.

U cilju daljnje realizacije uspješnog postupka finansijske konsolidacije, konkretno uprava privrednog društva kao i nadzorni odbor imaju ulogu da preduzimaju određene Zakonom propisane aktivnosti, kako bi se postupak finansijske konsolidacije okončao efikasno i uspješno. Postupak podrazumijeva poštivanje Zakonom imperativno utvrđenih rokova, dok u tome prethodno navedenim organima pomažu nadležni organi vlasti koji, u cilju što brže i efikasnije realizacije finansijske konsolidacije, trebaju

⁷ Grafikon je konstruiran na osnovu analize stanja i slučajeva na području TK.

preduzimati odgovarajuće mjere propisane članom 8. ZFKPDFBiH. Naime, rok od 30 dana od dana dostavljanja dokumentacije za finansijsku konsolidaciju je imperativno i prekluzivno određen rok, kako u cilju realizacije postupka ne bi došlo do odugovlačenja postupka i prekoračenja roka od tri godine.⁸

Zaključno, da bismo došli do evidentiranja određenih krajnjih rezultata prilikom uporedbe, analiziranja i tumačenja svih podataka koji se odnose na finansijsku konsolidaciju privrednih društava na području TK, neophodno je da u nastavku teksta izložimo samo neke od najvažnijih činjenica koje će otkloniti dilemu o (ne)uspješnosti primjene ZFKPDFBiH na području TK.

2.1. Primjer finansijske konsolidacije u „Tvornici transportnih uređaja“ Tuzla (TTU Tuzla)

„Tvornica transportnih uređaja“ Tuzla (TTU Tuzla) predstavlja jedno od tri privredna društva koja su aplicirala za postupak finansijske konsolidacije na području TK. Ovo privredno društvo predstavlja vrlo značajnu okosnicu privrednog sistema spomenutog kantona.

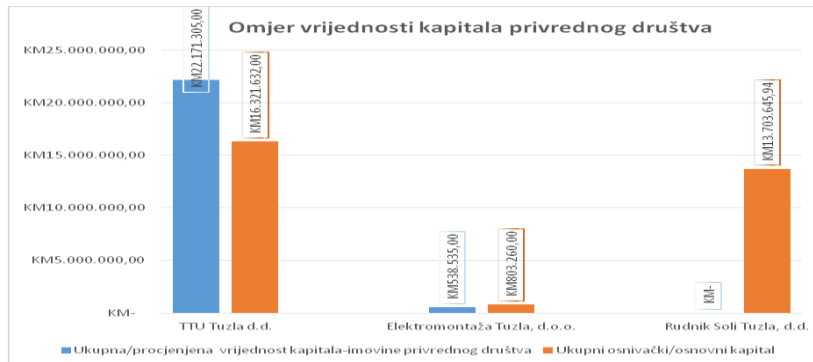
Cilj je bio poboljšati poslovne izglede za daljnju saradnju, unapređenje i nastavak poslovanja ovog privrednog društva, naravno, uz otvaranje novog računa.

Uz odgovarajući elaborat o opravdanosti daljnje saradnje i nastavka poslovanja u ovom privrednom društvu, dostavljena je i sva neophodna dokumentacija koja je propisana u članu 7. ZFKPDBiH.

Omjer vrijednosti kapitala u privrednom društvu je elaboratom prikazao jasne osnove za mogućnost nastavka proizvodne djelatnosti u ovom privrednom društvu uz manja ulaganja.

Tako je omjer vrijednosti kapitala predstavljen na sljedeći način (prikazan grafikonom br. 2):

⁸ Striktno utvrđen rok, čl. 8. st. 1. ZFKPDFBiH – vrijeme trajanja postupka finansijske konsolidacije za privredna društva s većinskim učešćem državnog kapitala.

Grafikon br. 2. Omjer vrijednosti kapitala u TTU u odnosu na ostale⁹

Uz pomoć ovakvih pokazatelja jasno se može zaključiti da su postojali osnovi za opravdanost realizacije postupka finansijske konsolidacije u TTU, koji će ipak na kraju dovesti do stečaja, a razlozi će biti u nekim drugim osnovama i parametrima.

Naime, na sjednici Vlade TK, a na osnovu čl. 8. st. 1. ZFKPDFBiH i čl. 1. Uredbe o postupku finansijske konsolidacije, donesena je odluka o finansijskoj konsolidaciji TTU d.d. Tuzla 20. 01. 2015. godine, na osnovu čega se može zaključiti da je opravdano izvršiti finansijsku konsolidaciju. Međutim, uslijed promjene u strukturi, funkcioniranju i radu u TTU i nije došlo do obavještanja Vlade TK, preko Ministarstva, što je ukazalo na potrebu izvještanja o stanju i toku finansijske konsolidacije. U tom cilju zaključkom je Vlada TK¹⁰ naložila Ministarstvu da pribavi i izvijesti Vladu TK u kakvom stanju se nalazi TTU i da li je u procesu finansijske konsolidacije. Tako je prilikom uvida konstatirano da se postupak nastavlja odvijati, te je TTU zatražila odobrenje za otvaranje računa kod Nove banke, što doista predstavlja korak naprijed i veoma značajan napredak i ispunjenje jednog od osnovnih ciljeva ovog postupka. Međutim, tu TTU nailazi na otpor primjene čl. 9. st. 2. ZFKPDFBiH (a na osnovu izjašnjavanja Federalne porezne uprave o otvaranju računa u „Konjuhu d.d.“ Živinice – gdje će se također, sredinom 2016. godine, otvoriti stečaj) od Porezne uprave, koja tumači i svojata pravo na nemogućnost davanja saglasnosti, odnosno davanja neovlaštene saglasnosti, jer bi to bilo u suprotnosti s obavljanjem poslovne

⁹ Omjer vrijednosti kapitala TTU na osnovu case study slučaja iz privrednog društva TTU; materijal dostavljen Vladi TK na analizu stanja zaključno s 31. 12. 2013. godine.

¹⁰ Zaključak Vlade TK od 3. 3. (br. 02/1-05-008261/15) i 17. 3. 2015. godine (br. 02/1-14-1606/15).

djelatnosti od Porezne uprave ali i u suprotnosti s čl. 2. Zakona o poreznoj upravi. Spornost spomenute odredbe kasnije je prevaziđena¹¹ uz izmjene i dopune važeće zakonske regulative, odnosno Zakona o poreznoj upravi FBiH te ZFKPDBiH, ali koja je došla, nažalost, prekasno za pojedina privredna društva.

Prema našem mišljenju, Porezna uprava je trebala preuzeti dio odgovornosti i dati saglasnost u slučaju otvaranja računa u onim privrednim društvima u kojima se provodi finansijska konsolidacija u trenutku aktuelnosti¹² kako zbog specijalnosti djelovanja Zakona tako i zbog odredbe čl. 5. st. 2. Uputstava o otvaranju, zatvaranju računa za obavljanje platnih transakcija i vođenju evidencije. Konkretno, vrijeme je oduzeto i ovom privrednom društvu, a da se nije postigao jedan od osnovnih ciljeva donošenja Zakona, kako bi privredno društvo moglo nesmetano i samostalno nastupati na tržištu uz otklanjanje nekih ranijih obaveza. Nakon svega, nadležno ministarstvo obraća se Uredu za zakonodavstvo, koje nedvosmisleno u aktu br. 02/4-14-8680/15 od 06. 04. 2015. godine tvrdi da je ZFKPDFBiH i čl. 9. st. 2. jasno propisao obavezu davanja saglasnosti Porezne uprave na otvaranje računa, koju ono nije dalo. Na ovaj način dolazi, da li namjerno ili nenamjerno, do blokiranja započetog procesa finansijske konsolidacije u TTU, što će kasnije (u ograničenom, prekluzivnom roku od 60 dana¹³) narušiti mogućnosti nastavka poslovanja i izvršenja proizvodne djelatnosti u ovom privrednom društvu i na taj način osujetiti primarnu zadaću koja je bila zamišljena da se provede Zakonom.

U konačnici, nedostavljanje izvještaja zbog promjene organizacione i funkcionalne strukture privrednog društva, kao i nedavanje saglasnosti Porezne uprave odnosno neotvaranje računa, a samim tim i neizmirivanje dugova u prekluzivnim rokovima, dovelo je do posljedice koja se naziva stečaj. Upravo zbog ovakvog stanja Vlada TK je na sjednici od 27. 05. 2015. godine donijela Odluku kojom stavlja van snage Odluku o finansijskoj

¹¹ Zakon o poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine FBiH, br. 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 27/12, 7/13, 71/14 i 91/15. Problem je prevaziđen uz pomoć nove odredbe u Zakonu o poreznoj upravi iz 2015. godine, gdje se, izuzetno, odredba stava 1. ovog člana ne primjenjuje na pitanja koja su uređena Zakonom o naplati i djelimičnom otpisu dugovanja sportskim kolektivima (Službene novine FBiH, br. 37/14), Zakonom o visini zatezne kamate na javne prihode (Službene novine FBiH, 48/01, 52/01 i 42/06), *Zakonom o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava u Federaciji Bosne i Hercegovine* (Službene novine FBiH, br. 52/14).

¹² Trenutak aktuelnosti oslikava stanje podnošenja zahtjeva privrednog društva za postupak finansijske konsolidacije, koji je bio temporalnog djelovanja.

¹³ ZFKPDBiH, čl. 8. st. 5.

konsolidaciji TTU d.d. Tuzla¹⁴ uz obrazloženje da je razlog za to nepotpisivanje sporazuma s povjeriocima u roku od 15 dana od trenutka donošenja odluke o finansijskoj konsolidaciji. No, to nije jedini razlog. Kao što vidimo, odgovornost se može pripisati objema stranama i po osnovu više razloga.

Tako su prijedlogom od 05. 08. 2015. godine Vlada TK i Ministarstvo, zastupani advokatima, podnijeli prijedlog za otvaranje stečajnog postupka zbog neispunjavanja uvjeta za provedbu postupka finansijske konsolidacije. Stečajni postupak je otvoren uz ispunjavanje alternativno propisanih uvjeta koji su propisani Zakonom o stečaju¹⁵, te je u skladu s tim 05. 11. 2015. godine u 12:00 sati¹⁶ i otvoren stečaj te izvršen zakoniti upis o tome u javne registre.¹⁷

2.2. Primjer finansijske konsolidacije u „Elektromontaži d.o.o.“ Tuzla

„Elektromontaža d.o.o.“ Tuzla je privredno društvo koje je poslovalo na području TK, istina, nešto manjih kapaciteta, ali vrlo značajno za privredu. Osnovi poslovanja ovog privrednog društva su se pretežito odvijali u elektromontaži, izvođenju radova, elektrosanacionim radovima, građevinarstvu, zanatstvu i sl. Konstantan problem se pojavio uslijed „odlaska“ kadrova u penziju i zaduživanja ovog privrednog društva. S donošenjem i stupanjem na snagu ZFKPDFBiH ovo privredno društvo je ostvarilo priliku za novi početak.

Apliciranjem za postupak finansijske konsolidacije privredno društvo je dostavilo svu neophodnu dokumentaciju koja se uopće smatra neophodnom za ulazak u ovaj postupak, prema čl. 7. st. 1. ZFKPDBiH.

Elaborat je podrazumijevao i opis stanja te daljnjeg poslovanja i izradu poslovnih projekcija za period njegova saniranja od 2015. do 2017. godine.

¹⁴ Odluka o stavljanju van snage Odluke o finansijskoj konsolidaciji TTU d.d. Tuzla, br. 02/1-14-13416/15 od 27. 05. 2015. godine.

¹⁵ Zakon o stečajnom postupku FBiH, čl. 6.

¹⁶ „Stečajni postupak se otvara sa danom 05. 11. 2015. godine u 12:00 sati, kada se rješenje o otvaranju stečajnog postupka ističe na oglasnoj tabli suda. Oglas o otvaranju stečajnog postupka objavit će se u 'Sl. novinama FBiH'.“ Rješenje Općinskog suda Tuzla o otvaranju stečajnog postupka u TTU d.d. Tuzla, br. 32 0 St 244441 15 St od 05. 11. 2015. godine.

¹⁷ Zakon o stečajnom postupku FBiH, čl. 49, st. 1. tač. 1.

Tabela 1:

OPIS	2015. godina	2016. godina	2017. godina
I – Ukupan prihod	131.390	218.990	238.895
II – Ukupni rashodi	131.390	213.515	226.945
1. Osnovni i pomoćni materijal	12.650	20.642	29.675
2. Bruto plaće	100.240	176.123	178.495
3. Troškovi amortizacije	15.000	1.500	2.000
4. Ostali troškovi	3.500	15.250	16.775
III – Dobit	0	5.475	11.950
IV – Porez na dobit	0	547	1.195
V – Neto dobit	0	4.928	10.755
VI – Neto gubitak	0	0	0
Broj zaposlenih	9	13	13

Tabela 1. *Projekcije bilansa poslovanja privrednog društva „Elektromontaža“ za period 2015–2017.*

Tako je tabelom 1 predviđena projekcija poslovanja za period 2015–2017, čime bi se ispunili i opravdali odgovarajući osnovi za njegov daljnji nastavak poslovanja.

Problemi u ovom privrednom društvu su posebno evidentni i kontekstu funkcionalne strukture ovog privrednog društva: fiskalno opterećeno, blokirano po svim transakcijskim računima od Kantonalne porezne uprave, potom je povećan broj tužbenih zahtjeva od povjerilaca koji ovdje igraju vrlo važnu ulogu. Zbog nepotpisivanja sporazuma s povjeriocima (što predstavlja osnovno problemsko pitanje koje se nameće uslijed postojanja dugovanja), kao i nedostavljanja spisa koji se odnosi na obveznice, kako to tvrde odgovarajuće radne grupe i komisije imenovane od Vlade TK i Ministarstva, donesena je odluka 03. 02. 2015. godine kojom se odbija zahtjev na apliciranje za postupak finansijske konsolidacije „Elektromontaže d.o.o.“ Tuzla.¹⁸

Kasnijim angažmanom Vlade TK donesen je zaključak kojim se nalaže da se u saradnji s upravom društva iznađe rješenje putem restrukturiranja u vezi sa angažmanom ili penzionisanjem preostalih radnika u datom privrednom društvu.¹⁹ To je i učinjeno, nakon čega se i uz finansijsku pomoć Vlade TK

¹⁸ Odluka Vlade TK, broj: 02/1-02-3414/15 od 03.02.2015.

¹⁹ Zaključak Vlade TK, broj: 02/1-02-3414-1/15.

pokreće postupak stečaja, odnosno prethodni postupak²⁰ koji je nužno uslijedio da bi se izračunali svi parametri da li je privredno društvo spremno za odlazak u stečaj.²¹ Tokom 2015. godine su utvrđeni razlozi za otvaranje stečaja, da bi se početkom 2016. godine u ovom privrednom društvu i okončao stečajni postupak. Na ovaj način privredno društvo je prestalo postojati, a prema našem mišljenju postojali su razlozi, osnovi ali i volja da se podvrgne postupku finansijske konsolidacije ili nekom drugom vidu reaktivacije te revitalizacije ili reorganizaciju u vidu mjera ili oblika, kao što je spajanje ili pripajanje s drugim privrednim društvom.

2.3. Primjer finansijske konsolidacije u Rudniku soli „Tuzla“ d.d.

Jedan od pozitivnih primjera postupka finansijske konsolidacije privrednih društava na području TK je zasigurno primjer Rudnika soli „Tuzla“ d.d. Iako rijedak primjer uspješne primjene navedenog instituta, on je isto kao i nekolicina drugih primjera na području TK prošao mukotrpan proces dok se izborio sa nedaćama koje su pratile ovu proceduru.

Naime, Rudnik soli „Tuzla“ d.d.²² je, poštujući Zakonom utvrđene rokove, podnio zahtjev za finansijsku konsolidaciju do 10. 12. 2014. godine, što se smatra opravdanim i blagovremenim, te je isti uzet u razmatranje. Zahtjev je predložen uz prethodnu odluku rukovodstva ovog privrednog društva od 23. 09. 2014. godine na koji je data saglasnost kako Nadzornog tako i Upravnog odbora ovoga društva.

Zahtjev je bio predmetom razmatranja radnih grupa, vladinih službi, komisija te nadležnog ministarstva, pa i Vlade TK, da bi se na koncu i na zadanim osnovama odobrila realizacija pristupa postupku finansijske konsolidacije. Konkurirajući materijalom u cjelini kao i odlukom uprave društva o spremnosti ulaska u postupak finansijske konsolidacije, čiji je ukupni udio kapitala u državnom vlasništvu od oko 73 %, a ostalo je u privatnom vlasništvu, privredno društvo je težilo ka donošenju krajnje

²⁰ Za realizaciju prethodnog postupka odobren je predujam u visini od 5.000,00 KM donošenjem odluke od 08. 01. 2016. Odluka Ministarstva industrije, energetike i rudarstva TK o odobravanju finansijskih sredstava za „Elektromontažu“ d.o.o. Tuzla, br.: 03/1-14-29852/15 od 08. 01. 2016.

²¹ ZOSPFBiH, čl. 4. i čl. 6.

²² Rješenjem Općinskog suda u Tuzli broj: 032/0-Reg-08-001668 od 12. 01. 2009. godine izvršen je upis promjene naziva društva, tako da puni naziv društva glasi Dioničko društvo Rudnik soli „Tuzla“, a skraćeni naziv glasi Rudnik soli „Tuzla“ d.d. Tuzla.

odluke Vlade TK o odobrenju postupka finansijske konsolidacije u Rudniku soli „Tuzla“ d.d. Ovo, naime, predstavlja vrlo značajan uvjet za ispunjenje čl. 1. st. 1. tač. 1. ZFKPDBiH, da bi se u ovom privrednom društvu u zadato vrijeme uopće proveo postupak finansijske konsolidacije.

Odluka o mogućnosti ulaska u postupak finansijske konsolidacije svakako se temelji i na principu dobrovoljnosti uprave privrednog društva da uđe u taj proces. To je i potvrđeno donošenjem prethodno navedene odluke od 23. 09. 2014. godine, ali se, i pored toga, zbog raznovrsnih dugovanja morao postići sporazum s povjeriocima.

Dugovanja Rudnika soli „Tuzla“ d.d. su se uglavnom odnosila na sljedeće:²³

- dugovanja na osnovu doprinosa za zdravstveno osiguranje: 1.233.732,15 KM
- dugovanja po osnovu doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti: 143.570,90 KM
- dugovanja po osnovu isporuke el. energije u visini od: 191.485,41 KM

Stoga je prije odobrenja Vlade TK i ulaska u proces finansijske konsolidacije morao postojati ugovor ili sporazum s povjeriocima,²⁴ u ovom slučaju s „Elektroprivredom BiH d.d.“ Sarajevo, Podružnica „Elektrodistribucija“ Tuzla.

Tako je Vladi TK posredstvom nadležnog Ministarstva dostavljena odluka uprave o voljnom uključivanju u postupak finansijske konsolidacije, što će na kraju biti uvjet za donošenje krajnje odluke Vlade TK,²⁵ te nesmetane realizacije postupka finansijske konsolidacije. Osim toga, Vlada TK je uvjetovala navedeno privredno društvo da sklapanjem ugovora u roku od 15 dana od donošenja krajnje odluke o odobravanju postupka finansijske konsolidacije postigne dogovor o reprogramiranju dugovanja s „Elektroprivredom“ – Podružnica „Elektrodistribucija“ Tuzla,²⁶ kao i Službom za zapošljavanje TK i Zavodom za zdravstveno osiguranje TK, te

²³ Zapisnik Komisije za analizu zahtjeva privrednog društva Rudnik soli „Tuzla“ d.d. za finansijsku konsolidaciju od 29. 12. 2014. godine, br. 14-29787/14 od 29. 12. 2014. godine.

²⁴ Čl. 2. Uredbe o postupku finansijske konsolidacije (Sl. novine FBiH, br. 70/14 i 13/15).

²⁵ Odluka o finansijskoj konsolidaciji privrednog društva Rudnik soli „Tuzla“ d.d., br.: 02/1-14-29787/14 od 20. 01. 2015.

²⁶ Čl. 4. ZFKPDFBiH u vezi s čl. 13. Uredbe o postupku finansijske konsolidacije privrednih društava u FBiH.

da se isti dostave Federalnoj poreznoj upravi putem Porezne ispostave Tuzla.²⁷

Odluka Vlade TK, uz obavezu poštivanja prethodno donesene i podnesene odluke uprave privrednog društva Rudnik soli „Tuzla“ d.d., donesena je 20. 01. 2015. godine, čime je ovo privredno društvo ispunilo jedan od prvih preduvjeta za ulazak u pozitivni proces finansijske konsolidacije i put krajnjeg „ozdravljenja“.

Do tada je trebalo ispuniti neke od bitnih preduvjeta, odnosno dobiti sporazum od povjerilaca za ulazak u proces finansijske konsolidacije, a nakon krajnje odluke o odobravanju procesa, neophodno je u roku od 15 dana postići sporazume kako o reprogramiranju dugova tako i one koji idu u korist osiguranja od nezaposlenosti kao i zdravstvenog osiguranja. Vlada TK, posredstvom nadležnog Ministarstva, dozvolila je uvećanje kapitala u ovom privrednom društvu da bi se vratila dugovanja po osnovu isporuke el. energije, kao i ona koja se odnose na zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti. Navedeni uvjeti i rokovi su ispoštovani, te se u privrednom društvu Rudnik soli „Tuzla“ d.d. moglo nadalje govoriti o uspješno započetom postupku finansijske konsolidacije te o eventualnim projekcijama poslovanja i smanjenja troškova dugovanja, odnosno investicionim ulaganjima za period 2015–2019. godine, a što se može vidjeti na sljedećoj tabeli (**tabela 2**):

I) INVESTICIONE AKTIVNOSTI						
Planirana aktivnost	Planirana dinamika ulaganja po godinama					
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2015-2019.
Izrada bušotina	2.665.000	4.230.750	4.230.750	5.641.000	4.230.750	20.998.250
Sanacija B-97	168.000	-	-	-	-	168.000
Izrada cjevovoda u eksploatacionom polju	370.000	-	-	-	360.000	730.000
Izrada sonovoda 250mm i 300mm	160.000	-	-	-	-	160.000
Izrada priručnih rezervoara	265.000	-	-	-	-	265.000
Premoštenje	70.000	-	-	-	-	70.000

²⁷ Član 3. stav 1. ZFKPDFBiH i članovi 5. i 9. Uredbe o postupku finansijske konsolidacije privrednih društava u Federaciji Bosne i Hercegovine (Sl. novine FBiH, br.: 70/14 i 13/15).

korita Jale						
Oprema	565.000	400.000	400.000	400.000	400.000	2.165.000
Izrada cjevovoda 500 mm od Termoelektrane do Tušnja	-	1.200.000	1.200.000	-	-	2.400.000
Ukupno I	4.263.000	5.830.450	5.830.450	6.041.000	4.990.750	26.956.250
II) Razvojne Aktivnosti						
Planirana aktivnost	Planirana dinamika ulaganja po godinama					
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2015-2019
Izrada skladišta tečnih ugljikovodika i otpada	-	1.000.000	-	-	-	1.000.000
Alternativna opskrba tehnološkom vodom	-	-	114.000	-	-	114.000
Uvođenje automatike u transportni sistem	215.000	150.000	150.000	150.000	135.000	800.000
Radovi na povećanju stepena iskorištenosti rezervi	-	-	100.000	100.000	100.000	300.000
Izrada mini centrala	-	-	190.000	-	-	190.000
Izrada fotonaponske elektrane	-	80.000	30.000	50.000	-	160.000
Ugradnja toplotne pumpe	-	20.000	-	-	-	20.000
Geološka istraživanja na kamenu	-	100.000	700.000	700.000	400.000	1.900.000
Fizibiliti studija o korištenju slane vode u druge svrhe	-	-	100.000	100.000	100.000	300.000
UKUPNO II	215.000	1.350.000	1.384.000	1.100.000	735.000	4.784.000
UKUPNO I+II	4.478.000	7.180.750	7.214.750	7141.000	5.725.750	31.740.250

U kontekstu navedenog i projekcija u smislu ulaganja za period 2015–2019. godine značajni su parametri koji ukazuju na to da je do sada u najvećem dijelu ispoštovan sporazum i odluka Vlade TK o realizaciji postupka finansijske konsolidacije. Tokom cjelokupne procedure realizacije finansijske konsolidacije niti Ministarstvo niti Vlada TK nisu imale potrebu za interveniranjem, osim u dijelu koji se odnosi na izvještavanje. Izvještavanje u smislu odredbe čl. 14. ZFKPDFBiH smatramo vrlo bitnim jer na određeni način uvodi odgovornost privrednog društva *pro futuro* u cilju pozitivnog poslovanja.

Osim toga, vrlo je značajna volja uprave kao i preduzimanje svih radnji koje su bile uvjetom za ulazak u postupak finansijske konsolidacije i ujedno neka vrsta odgovornosti pred Ministarstvom odnosno Vladom TK koja je dala „zeleno svjetlo“ za ulazak u ovaj proces. Pravnomo analogijom, sve navedeno je predstavljao uzus primjene čl. 14. ZFKPDFBiH kako na federalnom tako i na kantonalnom nivou, čime se na jedan način uvodi red u poslovanje i poštovanje onoga što je predmet ranijeg dogovora između strana.

U prilog uspješne i pozitivne realizacije postupka finansijske konsolidacije u Rudniku soli „Tuzla“ d.d., osim volje, ugovaranja, poštivanja rokova, odluka, konstituiranja značajnijih finansijskih projekcija, ide u prilog, dakle, i izvještavanje, nadzor, kontroliranje i praćenje. Na ovaj način se putem šestomjesečnog izvještavanja postiže u krajnjem slučaju i ovo: da privredno društvo Rudnik soli „Tuzla“ d.d. u aprilu 2016. godine konačno izmiruje dugovanja te nastavlja pozitivni trend poslovanja, odnosno uspješno realizira postupak finansijske konsolidacije.

3. Korporativna analiza privrednih subjekata u procesu konsolidacije

U koneksitetu s prethodno analiziranim položajem dostupnih privrednih društava vrlo je značajno izvršiti sveobuhvatnu korporativnu analizu stanja, onih koji su bili obuhvaćeni postupkom finansijske konsolidacije. U tom smislu, aspekt djelovanja subjektivnih, objektivnih, internih i eksternih osnova ima vrlo važno mjesto. Stoga smo ove razloge, kao osnovne parametre analize položaja odnosno stanja privrednih društava, komparirali i dali zaključne rezultate (ne)uspješne realizacije finansijske konsolidacije (**tabela 3.**).

R. broj	Osnove djelovanja na stanje i poslovanje	TTU	Elektromontaža	Rudnik soli
1.	Subjektivni osnov*	22.171.305.00 KM	538.535.00, KM	13.516.645,94 KM
2.	Objektivni osnov**	22.025.313,00KM	803.260,00 KM	13.703.645,94 KM
3.	Interni osnovi djelovanja***	(Ne)realizacija plana	(Ne)realizacija plana	Realizacija plana
4.	Eksterni osnovi djelovanja****	Porezna uprava čl. 2.	Porezna uprava čl. 2.	Porezna uprava čl. 2.
5.	Odnos kapitala privrednog društva *****	67% – 33%	72,49% - 27,51%	73,23% - 26,76%
6.	Zaključna analiza:	Pokrenut stečajni postupak	Pokrenut stečajni postupak	Potpuna realizacija plana uz godišnji suficit

* Ukupna/procijenjena vrijednost kapitala/imovine privrednog društva prije konsolidacije

** Ukupni osnivački/osnovni kapital 2014. god.

*** Volja, ugovaranje, poštivanja rokova, odluka, finansijske i kadrovske projekcije,

izvještavanje, nadzor, kontroliranje i praćenje i spremnost za neki alternativni vid reorganizacije

**** Spornost primjene odredbe čl. 2. ZPU sve do izmjene Zakona – posljedice

***** Omjer vrijednosti kapitala i podvrgavanje primjeni ZFKPDFBiH: državno – privatno vlasništvo (mali dioničari i sl.)

Zaključak

Nažalost, kako bi se postigao maksimalan učinak primjene novog ad hoc ZFKPDFBiH, nisu se na vrijeme obezbijedili minimalni uvjeti i osnovni parametri za njegovu primjenu, odnosno potencijalno stanje u kojem se treba nalaziti privredni subjekt.

Ovo znači da zbog ovakvih osnova u najvećem broju slučajeva ona privredna društva koja su aplicirala na ovaj program nisu uspjela sanirati i iskoristiti sve pozitivne aspekte Zakona u cilju nastavka rada. Osim toga, većina nije

uspjela ni ući u proces finansijske konsolidacije zbog nedostatka i neispunjavanja odgovarajućih uvjeta koji su propisani u čl. 7. ZFKPDFBiH. S jedne strane, nije postojala volja potencijalnih povjerilaca u smislu zaključenja valjanog sporazuma o načinu izmirenja dugovanja (čl. 4. st. 2. i 3. i čl. 5. st. 1. tač. 3. ZFKPDFBiH), dok s druge strane, okviri Zakona o poreznoj upravi nisu dozvoljavali da se za ovaj proces uspješno aplicira (odredbe čl. 2. st. 1. Zakona o poreznoj upravi FBiH i odredbe čl. 9. st. 2. ZFKPDFBiH – očiti nesklad). Sve se to prevazišlo, nažalost, prekasno za pojedina privredna društva, s novom izmjenom i dopunom Zakona o poreznoj upravi u čl. 2. st. 2. Razlog potpunog kraha i nemogućnosti apliciranja za proces finansijske konsolidacije vidimo u činjenici što za to vrijeme (procedure, izmjene i dopune), a već pri apliciranju za ovaj postupak, jedan broj privrednih društava je već ranije ispunio razloge za odlazak u stečaj. Na koncu je to izazvalo negativne konsekvence po data privredna društva ali i privredni sistem države uopće, a čije će posljedice biti osjetne posebno nakon 2017. godine.

Naime, stvar je zajedništva i dobre volje svih relevantnih institucija vlasti, ovlaštenih organa, suučesnika postupka ali i pojedinaca (pritom misleći na zaposlenike) te povjerilaca: kako će i da li će u dogledno vrijeme, tj. do sredine 2017. godine (do kada je i rok zvanične primjene ZFKPDFBiH), a u cilju poboljšanja privrednog rasta i prosperiteta na lokalnom nivou, da pomognu osnovama razvoja na državnom nivou, što bi se u krajnjoj iteraciji trebalo reflektirati i na regionalni nivo.

Smatramo da se ništa posebno nije desilo s posljednjom izmjenom ovog zakona, kojim se rokovi finansijskih izvještaja ali i finansijskog stanja privrednih društava koja apliciraju za ovaj proces računaju umjesto s 30. 09. 2013. s 30. 06. 2014. godine.

Istina, postoji vrlo mali broj privrednih društava na području FBiH, pa i s područja TK, koji će biti, čini se, uspješno okončan postupkom finansijske konsolidacije. Svakako da je pretežit cilj koji se želi postići nastavak rada i poslovanje privrednog društva s akcentom na otvaranje novog računa, a što je trebao nadasve koliki-toliki broj privrednih društava sanirati. Osim toga, cilj je bilo egzistiranje privrednih društava i nakon prestanka djelovanja Zakona, sredine 2017. godine.

Uprkos postojanju finansijskog dispariteta, nestabilnosti poslovnih odnosa i kontakata, nepripremljenosti dodatnog materijala koji služi za procjenu sveukupnog stanja privrednog društva, kao i nepostojanju volje i spremnosti u popuštanju i dogovoru od povjerilaca u određenim situacijama te nespemnosti ovlaštenih državnih organa koji su u realizaciji prioriternog

cilja imali presudnu ulogu, kao što je Porezna uprava TK i FBiH, koliko je procentualni osnov za sanaciju bar jednog privrednog društva bitan (Rudnik soli „Tuzla“ d.d.), dovoljno govori o svrsi donošenja ovog zakona.

Dijelom u tome i vidimo smisao donošenja ovog zakona, kojim su državne institucije, možda posljednji put, pokušale pomoći posrnuloj privredi TK ali i FBiH odnosno Bosni i Hercegovini kao državi u cjelini.

Literatura

1. Barbić, J. – M. Dika – A. Eraković – J. Garašić – N. Šepić (2001) *Novosti u stečajnom pravu*, Organizator, Zagreb.
2. Bhandari, J. S. – L. A. Weiss (1996) *Corporate Bankruptcy: Economic and Legal Perspectives*, Illustrated, Cambridge University Press.
3. Čokić-Džinić, M. (2015) *Postupak reorganizacije stečajnog dužnika u legislativi BiH i zemljama Common Law/Civil Law pravnog sistema*, Off – Set Tuzla, Tuzla.
4. Čolović, V. – N. Milijević (2004) *Stečajni postupak (teoretska razmatranja, zakonski propisi, sudska praksa i obrasci za praktičnu primjenu)*, Udruženje pravnikar Republike Srpske, „Glas srpski – Grafika“, Banja Luka.
5. Čolović, V. (2009) *Saradnja sudova i drugih organa u građanskim stvarima u pravu Evropske unije*, Institut za uporedno pravo Beograd, Beograd.
6. Čolović V. (2010) *Stečajno pravo*, Banja Luka.
7. Dika, M. – A. Eraković – J. Garašić – Lj. Hrastinski-Jurčec – V. Lovrić – N. Marković – M. Vukelić (2003) *Treća novela stečajnog zakona*, Narodne novine, Zagreb.
8. Dika, M. (2002) *Pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka*, Narodne novine, Zagreb.
9. Dukić-Mijatović, M. (2010) *Vodič kroz stečajni postupak (Osvrt na stečajno zakonodavstvo bivših jugoslovenskih republika)*, drugo dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Novi Sad.
10. Fiale, A. (2004) *Dirrito fallimentare*, XII ediz., Simone, edizione giuridiche, Cernobio.
11. Fialski, H. (1994) *Insolvency Law in the Federal Republic of Germany*, OECD.
12. Finch, V. (2009), *Corporate Insolvency Law: perspectives and principles*, Cambridge University Press, Cambridge.
13. Frey, M. A. – S. K. Swinson – P. H. Frey (2006) *An introduction to bankruptcy Law*, Thomson/Delmar Learning.
14. Gayghan, A. P. (2002) *Chapter 11: Restructuring in Bankruptcy, Mergers acquisition and Corporate restructurings*, John Wiley & Sons, New York.

15. Hajdarević, H. (2004) *Stečajni i likvidacioni postupak u Federaciji BiH*, Centar za edukaciju i pružanje intelektualnih usluga „Logos“ Sarajevo, Sarajevo.
16. Halbrook, E. – R. W. Aigler (1915) *Cases on the law of bankruptcy – including the law offraudulent conveyances*, Callaghan and company, Chicago, preuzeto: www.google.books.com.
17. Hashi, I. (1995) *The economic of Bankruptcy, Reorganization and Liquidation: Lessen for EastEuropean Transitional Economies*, Center for Social and Economic Research -Staffordshire University Stoke on Trent, U. K., Warsaw, preuzeto: www.case.com.
18. Hodžić, K. (2003) *(Re)privatizacija i globalizacija*, Međunarodni forum Bosna, Sarajevo.
19. Lingard, J. R. (1989) *Corporate Rescues and Insolvencies*, Butterworth, London.
20. LoPucki, L. M. – J. W. Doherty (2004) „The Determinants of Professional Fees in Large Bankruptcy Reorganization Cases“, *Journal of Empirical Legal Studies*.
21. Trifković, M. – M. Simić – V. Trivun (2004) *Poslovno pravo – ugovori, vrijednosni papiri i pravo konkurencije*, Ekonomski fakultet Sarajevo, Sarajevo.
22. Trivun, V. – M. Trifković – V. Silajdžić – J. Hošo (2007) *Nacionalno i evropsko pravo*, Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo.
23. Vasiljević, M. (2008) *Kompanijsko i trgovinsko pravo: Priručnik za polaganje pravosudnog ispita*, knjiga 8, Službeni glasnik, Beograd.
24. Velimirović, M. – V. Čolović – S. Spasić – N. Milijević (2008) *Aktuelna pitanja stečajnog prava*, Udruženje pravnika Republike Srpske, Banja Luka.
25. Velimirović, M. (2010) *Stečajno pravo*, drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu, Beograd.
26. Program revitalizacije poslovanja privrednog društva „Konjuh“ d.d. Živinice“ (juli 2012), (dokument izrađen od Nadzornog odbora i uprave društva; u izradi dokumenta korištena je pomoć vanjskih konsultanata i istraživača Ekonomskog instituta iz Sarajeva).
27. Uputstvo o otvaranju i zatvaranju računa za obavljanje platnih transakcija i vođenje evidencije, Službene novine FBiH, br. 55 od 28. decembra 2000, 61/05, 62/11.
28. Uredba o postupku finansijske konsolidacije, Službene novine FBiH, br.: 70/14 i 13/15.
29. Zakon o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava na području Federacije BiH, Službene novine FBiH, br. 52/14.
30. Zakon o poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine FBiH, br.: 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 27/12, 7/13, 71/14 i 91/15.
31. Zakon o stečajnom postupku FBiH, Službene novine FBiH, br.: 29/03, 32/04 i 42/06.